

elemzésekről és leginkább: nem teljes jellemrajzokról, hanem művészi pillanatfelvételekről, éles megfigyelésekről és lelkesedéssel, de mindig csak egy (és mindig más) szempontból festett képekről. Stílusa az essay stílusa. Érdekes és szép. Hősei a XIX. század és kivált a közelmúlt francia írók legnagyobbjai. Módszere könnyed, de melegehangú és nem fölületes csevegés, a melyből éles körvonalakkal domborodik ki hősenek egy oldalról megvilágított arc képe, lelki világa; ezenközben egy-két mondatba foglalja a jellemrajz velejét. Módszerének hibái is megmutatkoznak. Egy erősebb impresszió, egész lelki hatásával, érzelmi következményeivel megragadja az író és akkor ennek a hangulatnak színeivel tölti meg az egész rajzot. Betölti egész, néha túlfűtött és törtető szellemességével, elmefuttatásának minden finom ragyogásával és bájával; közben azonban mégis csak ellesett, plasztikus, de pillanatnyi fölvételt kapunk. Röviden: a ki Balzacról, Dumas-ról vagy Flaubert-ről meleg és szellemes dolgot akar olvasni, az forgassa végig Anatole France-nak ezt a könyvét. De a ki teljes megbízható képet akar kapni az íróról, s meg akarja tudni, mit jelent egy-egy író munkája a maga abszolút értékében és mit jelent az irodalomban és irodalomnak, már az is csalódottan teszi le a könyvet. Nem tudomány van benne, hanem irodalom. Ráadásul nem egyszer hazug irodalom. Szellemességei gyakran meghaladják a jóízűség fokát és érezni, hogy egy-egy jelző az esprit-ért és nem a benne rejlő jellemző erőért van. A Renan-kritika a legmelegebbek egyike, talán a legmelegebb is. De a mint hangulatából kitör Renan nyers és igazságtalan realizmusa, kirí Anatole Franceból is a Dumas-képben, mikor egy Gonzagát említve *elkorcsosult és piszkos szentekről* beszél és cinizmusában, melylyel Vacquerie Krisztusáról szellemeskedik. Mindennek van határa, az Anatole France pusztán emberi és egészen objektív szempontból is fölháborító és mételyes szépségeinek is.

A fordítás méltó az eredetihez. Tükrözi annak minden szépségét és foncsora csak helylyel-közzel hibás. De méltó forrásához abban is, hogy épen ezeket a legalább is ízléstelen részeket válogatta ki; lelke rajta.

KARKOVÁNYI MIHÁLY.

Heinrich Gusztáv: A Don Juan-monda. Második bővített kiadás. Budapest, 1917. K. 8-r. 98. l. (O. K. 1873—1877 sz.)

Pekár Gyula Don Juanjának e lapokon már jelzett újabb, átdolgozott kiadását nyomon követi most Heinrich Don Juan-tanulmányának új kiadása is, mely kiegészíti a szerző Faust- és Ahasverus-dolgozatait. Pekár részletesebb és költőibb, a tudományt inkább népszerűsítő kötetével szemben e tömör dolgozat a mondával és feldolgozással Heinrich ismert mondakutató módszere alapján foglalkozik. Az új kiadás is megállapítja, hogy magyar Don Juan-költészet nincs; de megemlíti néhány kísérletet: Pekár könyvében kívül Bulla János, Benedek Marcell és Czóbel Minka költeményeit. — Kiegészíthetjük e sort Biró Lajos *Don Juan három éjszakájával*, s utalhatunk egy magyar Don Juan-típusra: a Mikszáth szolgabírájára, a ki *centum flores deflorebat*. (GR.)